

مرکز مجاز امام صادق علیه السلام

اصول الفقه (مقدمه واجب)

حل مشکل مقدمات مفوته ۴

جلسه ۲۱۲

استاد نجار زاده

حل مشکل مقدمات مفوته:

اشکال

وجوب مقدمه از حیث اطلاق و اشتراط تابع وجوب ذو المقدمه می باشد و طبق رأی معروف وقت، بدون شك شرط است برای ذو المقدمه و لازمه تبعیت مذکور این است که وجوب مقدمه نیز مشروط بوقت باشد.

جواب

نظر قوی این است که وقت را شرط وجوب قرار ندهیم؛ یعنی نباید آن را در مصلحت امر دخیل بدانیم به آن نحوی که استطاعت در امر به حجّ دخالت دارد؛ اگرچه در مصلحت مأموریه دخیل می باشد ولی پیش از فرارسیدن وقت، بعث به مأموریه محقق نیست؛ بنابراین چاره ای نیست از اینکه مأموریه را می باید مفروض الوجود ملاحظه بنمائیم به این معنا که نسبت به آن بعثی قائل نباشیم؛ زیرا روشن است که انجام مأموریه در چنین حالتی (قبل از زمان خودش) مقدور نیست.

نکته:

اما اینکه گفتیم در واجب موقت پیش از فرارسیدن وقت وجوب محقق نیست به خاطر آن است که در چنین زمانی بعث و برانگیختن مکلف امکان ندارد و بدیهی است که بعث، علت انشاء وجوب می باشد و با عدم امکان علت، معلول نیز غیر ممکن تلقی می گردد.

سر امتناع بعث قبل از وقت

بعث حتّی بعث انشائی با انبعاث از نظر امکان و وجود ملازم است؛ یعنی اگر انبعاث مکلف امکان داشته باشد، بعث مولی نیز امر ممکن است و در غیر اینصورت ممتنع به حساب می آید و چون پیش از وقت

مرکز مجازات امام صادق (علیه السلام)

انبعاث مکلف و امتثالش غیر ممکن است، بعث به طرف فعل از جانب مولی نیز مستحیل بوده؛ حتی بعث جعلی و انشائی که همان ایجاد و انشاء امر باشد لذا بر همین اساس ما واجب معلقی را که مرحوم صاحب فصول اختراع فرموده غیر ممکن دانسته‌ایم؛ زیرا لازمه آن، انفکاک انبعاث از بعث می‌باشد.

و به هرتقدیر قبل از فرارسیدن زمان مأمور به بعث به طرف آن و انشاء و جوبش ممکن نیست؛ برخلاف
بعث به طرف مقدمه‌اش؛ زیرا انبعاث و امتثال مکلف نسبت به مقدمه در چنین وقتی ممکن است از این رو
چون مانعی از فعلیت بعث نسبت به مقدمه وجود ندارد، لاجرم برای مولی ممکن است وجوب آن را در
این هنگام انشاء و ایجاد کند.

نتیجه:

فعلی نبودن وجوب، قبل از فرارسیدن وقت، صرفاً به خاطر وجود مانع است نه فقدان شرط و مقتضی
و چون این مانع تنها نسبت به وجوب ذی المقدمه بوده نه مقدمه؛ از این رو ذو المقدمه قبل از وقت، وجوب
فعلی نداشته ولی مقدمه بالفعل واجب می‌باشد.

فرع فقهی

قبل از وقت واجب مانعی ندارد که مقدمه مفوته عبادی آن را به قصد وجوب بیاوریم مثلاً: در صورتی
که مقدمه واجب را واجب بدانیم قبل از فرارسیدن وقت نماز یا روزه می‌توان طهارات سه‌گانه یعنی وضوء
و غسل و تیمم را به نیت وجوب آورد.